

Fietsroute Open Monumentendag 2023

1. Tuin Baljuwhuis, Plein 1 (Open Monument- zie beschrijving bij tab Monumenten)
2. Wasnarhoeve, van der Doeslaan 1. Deze villa werd in 1928 gebouwd op een deel van de vroegere buitenplaats Rijksdorp, die uit de zeventiende eeuw stamde. Architect was de uit Dordrecht afkomstige Frans Stam, die bouwde voor de eveneens Dordtse houthandelaar Gerardus Daniel van Es Gips. In het huis, dat wel iets doet denken aan een zeventiende-eeuwse boerderij, zijn vele soorten hout verwerkt. Het huis diende na de Tweede Wereldoorlog een tijd als jeugdherberg en later als politieschool. Het is nu weer een woonhuis.
3. Bunkercomplex Rijksdorp, Van der Doeslaan (Open Monument- zie beschrijving bij tab Monumenten)
4. Boerderij Bellesteyn, Oostdorperweg 197. Op de plaats van deze woonboerderij was al in 1472 bebouwing, die wordt omschreven als een huis met grachten en een boomgaard. Het was een versterkt huis, dat in de zeventiende eeuw dienst deed als buitenplaats. In de huidige boerderij zit nog zeventiende-eeuws muurwerk verborgen achter een pleisterlaag. In 1806 kreeg het woongedeelte door een forse verbouwing zijn huidige gedaante. Bellesteyn was toen al een aantal jaren in gebruik als boerderij. Het dient nu als woonhuis en manege.
5. Johannushoeve, Oostdorperweg 208 (Open Monument- zie beschrijving bij tab Monumenten)
6. Oostdorperhoeve, Oostdorperweg Deze langgevelboerderij stamt uit de achttiende eeuw. De boerderij werd in de twintigste eeuw sterk verbouwd en als villa in gebruik genomen. Daarna volgden enkele restauraties en werd de oude gedaante van de boerderij gereconstrueerd. De Oostdorperhoeve wordt tegenwoordig gebruikt voor feestelijke en meer serieuze bijeenkomsten.
7. Boerderij Ter Weer, Deijlerweg 153. Vanachter het hek is mooi het vroegere woongedeelte van de boerderij te zien, dat in de kern uit de zestiende eeuw stamt. De boerderij hoorde bij een klein kasteel, het Huis ter Weer, dat direct ten zuiden van de boerderij stond. Het kasteel is in 1738 afgebroken. Het boerenbedrijf in de kasteelhoeve werd in 1978 beëindigd. Er werd naderhand een jeugdcentrum gevestigd. Tegenwoordig is de voormalige boerderij een dependance van de Amerikaanse School.
8. Theepaviljoen De Horsten, Papeweg (Open Monument- zie beschrijving bij tab Monumenten)
9. Voormalig koetshuis van De Paauw. Prins Frederik der Nederlanden (1797-1881), zoon van koning Willem I, bewoonde huize De Paauw, het tegenwoordige raadhuis. In 1845 liet de prins dit koetshuis bouwen, waar zijn rijtuigen en koetsen gestald konden worden en waar de koetsier woonde. Het u-vormige gebouw diende van 1945 tot 1990 als brandweerkazerne. Daarna werd het verbouwd tot luxe appartementencomplex.
10. Raadhuis De Paauw, Raadhuisklaan 22 (Open Monument- zie beschrijving bij tab Monumenten)
11. Backershagen, Landgoed Backershagen. Het witte landhuis, dat op particulier terrein is gelegen, is een moderne replica van het buitenhuis Backershagen uit 1730. Stichters van de buitenplaats waren Cornelis Backer en Maria van der Hagen. Na de Tweede Wereldoorlog diende het huis als ambtswoning van de Indonesische ambassadeur. Na enkele jaren van leegstand brandde het huis in 1974 af. De herbouw, met toevoeging van twee appartementengebouwen, kwam in 1987 gereed.
12. Hertenhuisje (Open Monument- zie beschrijving bij tab Monumenten)
13. Theekoepel Backershagen. Deze monumentale koepel is rond 1770 gebouwd op de buitenplaats Backershagen. De heuvel waarop de koepel staat is door arbeiders opgeworpen.

In de koepel konden de Backers hun gasten ontvangen en laten genieten van het uitzicht op het omringende park en de wijde omgeving. C. Johan Kieviet, auteur van de bestseller *Dik Trom*, schreef een jeugdboek over de 'Geheimzinnige koepel' die (ook in werkelijkheid) was voorzien van een geheime deur.

14. Villa Rust en Vreugd. Aan een waterpartij langs de Van Ommerenlaan staat deze witte villa uit 1923. Opdrachtgever was de Rotterdamse reder Philippus van Ommeren, de architect was Samuel de Clercq.
15. Boerderij De Raaphorst, Raaphorstlaan 18 (Open Monument- zie beschrijving bij tab Monumenten)
16. Kasteel Oud Wassenaar, Park Oud Wassenaar. De puissant rijke rentenier Cornelis Jan van der Oudermeulen liet in 1876-1879 dit kasteel bouwen, dat zowel was geïnspireerd door zestiende-eeuwse kastelen aan de Loire als door Hollandse raadhuisen (trapgevels) uit de Gouden Eeuw. Rond het kasteel werd een uitgestrekt park met een waterpartij aangelegd. Na het overlijden van Van der Oudermeulen in 1904 werd het kasteel door zijn erfgenamen verkocht. In 1910 opende het zijn deuren als hotel. Ongeveer veertig jaar geleden zijn op het terrein appartementengebouwen verzezen en werd het kasteel partycentrum.
17. Frisia State, Lindelaan 2. Als je door het inrijhek kijkt, zie je het koetshuis annex garage, dat nu als woning wordt gebruikt. Het hoofdgebouw staat rechts. Frisia State werd in 1910 gebouwd voor de Rotterdamse tabakshandelaar E.P. de Monchy. De architecten waren Zacharias Hoek en Johannes Thomas Wouters, die samen een architectenbureau in Den Haag hadden. Wouters zou zich later ontpoppen als projectontwikkelaar en in Wassenaar diverse villawijken ontwikkelen. Frisia State diende een tijd als kindertehuis en werd daarna weer woonhuis.
18. Villa De Gijselaar, Stoeplaan 1. Deze villa werd op zeer traditionele wijze als een klassiek landhuis gebouwd in 1927. Opdrachtgever was jhr.mr. Nicolaas Charles de Gijselaar, die blijkbaar prijs stelde op een stijlvolle, klassieke omgeving. De huidige eigenaars hebben het huis op voorbeeldige wijze laten restaureren en ontvingen dan ook voor hun inspanningen de gemeentelijke Monumentenprijs.
19. Kasteel De Wittenburg, Landgoed De Wittenburg 1. Jhr. Helenus Marinus Speelman, nazaat van een gouverneur-generaal van Nederlands-Indië, kon tussen 1899 en 1901 uit ruime beurs dit kasteel laten bouwen. Het verrees op een buitenplaats die in de zeventiende eeuw en later het Groot Hoefijzer werd genoemd. De Wittenburg lijkt sterk op kasteel Zuylestein bij Leersum waar jhr. Speelman eerder had gewoond. De architect was J.J. van Nieukerken die werd bijgestaan door zijn twee zoons. Om een 'oudhollands' effect te krijgen, werd het interieur opgesierd met zeventiende-eeuwse elementen (zoals open haarden) die uit historische panden waren gesloopt. Tegenwoordig is het kasteel onder meer ontvangstcentrum, restaurant en hotel.
20. Huis Kropholler, Zijdeweg 5. De architect A.J. Kropholler, bekend als vertegenwoordiger van de traditionele Delftse School, bouwde in 1922 deze bescheiden villa voor zichzelf. Met zijn roede-gedeelde ramen, buitenluiken en rieten kap is het een typisch Hollandse woning geworden.
21. Koffiehuisje, Buurtweg/ hoek Zijdeweg. Limonadefabrikant Theodoor van Keeken liet rond 1900 in en om Den Haag meerdere van deze identieke houten kioskjes neerzetten, naar ontwerp van Frederik Arnold Koch. Hier kon men alcoholvrije consumpties kopen. Dit voorbeeld werd ook elders in Nederland nagevolgd. In Wassenaar stonden meerdere van deze consumptietentjes. Deze kiosk aan de Buurtweg bleef als enige bewaard.
22. Voorlinden, Buurtweg 90 (Open Monument – zie beschrijving bij tab Monumenten)

23. Voormalig postkantoor, Groot Haesebroekseweg 55a, 55b, 57. In 1927 ontwierp de rijksbouwmeester G.C. Bremer dit hulppostkantoor (het hoofdkantoor stond aan de Lange Kerkdam). De bouwstijl is duidelijk aangepast aan de villawijk waar het postkantoor kwam te staan. Het is al lange tijd in gebruik als woning. Na een lange periode van verwaarlozing is het pand onlangs gerestaureerd en van binnen gemoderniseerd.
24. WAVOpark, Schouwweg 81. De heer en mevrouw Van Ommeren bewoonden sinds begin twintigste eeuw het landgoed Rust en Vreugd. In de jaren twintig besloten zij iets te doen aan de behoeftige omstandigheden waarin sommige van hun kennissen waren komen te verkeren. Zij gaven architect Samuel de Clercq de opdracht een monumentaal appartementencomplex te bouwen voor echtparen die buiten hun schuld in financiële moeilijkheden waren gekomen. Het in 1928 gerealiseerde WAVOpark ontleent zijn naam overigens aan Wilhelmina Alida Van Ommeren, een van de twee stichters van het wooncomplex.
25. Johannahuis, Burgemeester Schoutepark. Ook dit wooncomplex is in opdracht van het echtpaar van Ommeren gebouwd door architect Samuel de Clercq. Het hoofdgebouw aan de zijde van de Schouwweg heeft enigszins de gedaante van een Engels landhuis. Het kwam in 1931 gereed en was bestemd voor de huisvesting van alleenstaande dames. Het is recentelijk gerestaureerd en opgedeeld in luxueuze appartementen.
26. Meyland, Backershagenlaan 17-21 (Open Monument- zie beschrijving bij tab Monumenten)
27. Garage met bovenwoning, Schouwweg. De garage maakt onderdeel uit van het landgoed Ter Veken. De kern daarvan is het landhuis uit 1908, dat vanaf de Schouwweg te bereiken is via een inrijhek, een stenen brug en een oprijlaan. Aan de Schouwweg staat de in 1911 gebouwde autostalling met daarboven de woning van de particulier chauffeur en diens gezin. Opdrachtgever van de villa was de bankier N.W. van Es, de architect was L.A.H. de Wolf die vooral naam heeft gemaakt met de bouw van luxe winkelpanden.
28. Sint Willibrorduskerk, Kerkstraat In 1904 werd deze rooms katholieke kerk gebouwd, die een veel kleiner kerkgebouw verving. Het gebouw is opgetrokken in neogotische trant naar ontwerp van de architect Nicolaas Molenaar. In feite ontstond aan de Kerkstraat een katholiek ensemble: naast de kerk een grote pastorie (nu in gebruik als hospice), een patronaatsgebouw (nu cultureel centrum Warenar), een klooster (nu appartementencomplex) en een school (nu St. Bonifaciuschool).
29. Muziektent op het Burchtplein. De Haagse School-architect Co Brandes bouwde in 1930 deze monumentale muziektent in een nieuw aangelegd park. De muziektent kwam te staan op de plek waar vroeger een heuvel in het weiland stond. Op deze heuvel stond ooit een middeleeuws kasteel dat beschouwd wordt als het stamslot van de adellijke familie Van Wassenaer.
30. Molen Windlust, Molenplein (Open Monument- zie beschrijving bij tab Monumenten).
31. Voormalige grutterij/ slagerij, Langstraat 29 (Open Monument- zie beschrijving bij tab Monumenten)
32. Karrenschuur, bij Gang 9 (Open Monument- zie beschrijving bij tab Monumenten)
33. Dorpskerk, Plein. Zo'n duizend jaar geleden werd op de plaats van de huidige kerk een kleine romaanse kerk in steen gebouwd. Een stuk muurwerk van deze kerk is nog te zien aan de noordzijde van het kerkgebouw. Mogelijk had deze stenen kerk een houten voorganger. In later eeuwen werd de kerk steeds vergroot en verfraaid. In juli 1573 werd de kerk tijdens de Tachtigjarige Oorlog echter zwaar beschadigd: allen de muren bleven staan. Het koor (in feite het belangrijkste deel van een katholieke kerk) bleef tot op vandaag een ruïne. De van oorsprong katholieke kerk werd nu in gebruik genomen door de gereformeerden

(hervormden) die het gebouw provisorisch herstelden. Pas tijdens een ingrijpende restauratie in 1938-1940 kreeg het kerkgebouw zijn vroegere glorie grotendeels terug.